

לשוננו לעם

עורכים: א' אברונין, מ' אזרחי וי' פרץ

מתוך

כרך א, חוברת ג, תש"ו

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

ד"ר יצחק פרץ

לְשַׁבָּת !

לזכרו של מורי ורבי
ר' פנחס שיפמן ז"ל

צווי מוחלט, כלומר צווי מודגש ביותר,
מובע במקרא בין שאר הצורות גם במקור
המוחלט כגון: "זכור (ז' קמוצה) את
יום השבת לקדשו" (שמות כ, ח); "שמור

(ש' קמוצה) את יום השבת לקדשו" (דב' רים ה, יב); "נשוא (נ' קמוצה) את ראש בני קהת!" (במדבר ה, ב). גם בימינו משמש המקור המוחלט להבעת פקודה, אבל שמושו מוגבל בלשון הכתב בלבד. ובלשון הדיבור הוא נשמע רק בהתעמלות כגון: "קדימה צעוד!" (צ' קמוצה).

ואיזו צורה שגורה בלשון הדיבור של ימינו להבעת צווי מוחלט? המקור המתחבר (שם הפעל) בתוספת ל' כגון: לשבת! (ש' בסגול); לסגור את החלון! לא ללכת! וכדומה. וגם יודעי הלשון מביעים כך פקודה או דרישה.

אמנם יש מערערים על שימוש-לשון זה, הטוענים, שיש לבטל אותו, שכן אין לו אסמכתא במקורותינו העתיקים. אולם כשנשים ל' לב ונחדור לכוונת הדוברים כך, נמצא שהוא כשר. כשאדם אומר, למשל, לשבת! (ש' בסגול), לסגור את החלון! או לא ללכת! הרי מתכוון הוא בדבריו בעצם למשפט שלם: אני מצוה לשבת! אני דורש ממך לסגור את החלון! אני מבקש ממך לא ללכת! המקור המתחבר כאן אינו אפוא אלא קיצורו של המשפט, חלק במקום המשפט כולו. ואם כל המשפט כשר הוא לכל הדעות, מפני מה נחשוב את קיצורו, המובע בחלקו בדרך הגיונית, לפסול? לדעתי, הפקודות והדרישות לשבת! לסגור את החלון! לא ללכת! ודומיהן כשרות בהחלט ומותר להשתמש בהן.